

Blendow Lexnova Expertkommentar - Offentlig rätt, februari 2014

Högsta domstolen om schablonskadestånd enligt personuppgiftslagen

En mindre allvarlig kränkning enligt personuppgiftslagen bör normalt medföra ett ideellt skadestånd om 3 000 kr. Det har Högsta domstolen nu slagit fast i ett färskt rättsfall.

I rättsfallet hade en indrivningsfirma varit ombud för en fordringsägare i ett mål mot en privatperson som varit styrelseledamot i ett bolag som gått i konkurs. Privatpersonen hade i en tvistemålsdom dömts att betala drygt 226 000 kr och därtill ränta och rättegångskostnader. Indrivningsfirman hade på sin hemsida publicerat domen i syfte att informera om styrelseledamöters ansvar. Privatpersonens personnummer hade maskerats men hans namn och adress framgick under tre månader. Därefter hade firman avidentifierat domen. Domen hade varit sökbar via Google. Vid en anställningsintervju privatpersonen hade med en arbetssökande hade denne uppgett att han sökt fram domen. Privatpersonen begärde 20 000 kr i skadestånd för kränkning enligt personuppgiftslagen.

Tingsrätten ansåg att de publicerade personuppgifterna hade ingått i en personuppgiftsanknuten struktur så att de så kallade hanteringsreglerna i personuppgiftslagen, och inte den så kallade missbruksregeln, varit tillämpliga, eftersom uppgifterna varit sökbara via Google. Publiceringen klarade enligt tingsrätten inte en intresseavvägning enligt personuppgiftslagen, varför det varit i strid med den lagen att publicera uppgifterna. Tingsrätten bestämde skadeståndet till 12 000 kr och lät vardera parten stå för sina rättegångskostnader.

Indrivningsfirman överklagade till hovrätten. Till skillnad från tingsrätten ansåg hovrätten att missbruksregeln i 5 a § personuppgiftslagen var tillämplig. Frågan var då om firman genom publiceringen kunde anses ha kränkt privatpersonens personliga integritet, vilket hovrätten ansåg. Hovrätten bestämde skadeståndet för kränkningen till 4 000 kr.

Båda parter överklagade hovrättens dom. Indrivningsfirman ville att skadeståndskravet skulle ogillas eller att skadeståndet i vart fall skulle sättas ännu lägre, medan privatpersonen ville ha 12 000 kr som tingsrätten hade dömt ut. Också Högsta domstolen (dom 2013-12-06 i mål nr [T 2807-12](#)) ansåg att missbruksregeln var tillämplig och att indrivningsfirman hade kränkt privatpersonens personliga integritet. Därefter gav domstolen klara riktlinjer för skadeståndets storlek. Ersättningen ska bestämmas utifrån en bedömning av den kränkning som typiskt sett kan anses ha uppkommit. Ersättningsnivån för kränkning avseende agerande i strid mot personuppgiftslagen bör i fall som inte kan anses allvarliga ligga under 5 000 kr. Ersättningen för en kränkning som är att bedöma som mindre allvarlig, om än inte helt obetydlig, bör normalt bestämmas till ett schablonbelopp på 3 000 kr. Domstolen noterade att i detta fall hade en tvistemålsdom som innehåller integritetskänsliga uppgifter i form av namn och adressuppgifter lagts upp på en hemsida, vilket dock inte föranlett några egentliga negativa beslut eller åtgärder mot privatpersonen. Kränkningen var att bedöma som mindre allvarlig och skadeståndet bestämdes därför enligt schablonen till 3 000 kr.

Schablonbeloppet om 3 000 kr är något lägre än vad lägre domstolar tidigare brukat döma ut för olaglig publicering på internet. Beloppet verkar också något lägre än vad Justitiekanslern brukat tillämpa vid reglering av statliga myndigheters brott mot personuppgiftslagen.

Det är värt att notera att Högsta domstolens uttalande om att det är den kränkning som "typiskt sett"

kan anses ha uppkommit som har betydelse bara lär innebära att den kränktes egen uppfattning om eller upplevelse av det som hänt inte tillmäts betydelse. Detta ligger i linje med de bedömningar som har medfört att även t.ex. väldigt små barn och den som sovit under en kränkning kan få kränkningssersättning (se t.ex. [NJA 2007 s. 540](#) och Justitiekanslerns beslut 2006-09-05, dnr 1595-05-42). Däremot har konsekvenser som den kränkte råkat ut för just i det aktuella fallet betydelse, men det är hur dessa konsekvenser "typiskt sett" uppfattas som har betydelse. Högsta domstolen noterade ju särskilt att publiceringen inte hade föranlett några egentliga negativa beslut eller åtgärder mot den aktuella personen; hade så i stället varit fallet, skulle skadeståndet förmodligen ha satts högre.

Det har förekommit att domstolar vid olaglig internetpublicering av personuppgifter har avslagit skadeståndsanspråk med hänvisning till att någon kränkning inte kan anses ha skett. Då har emellertid hanteringsreglerna varit tillämpliga. Enligt dessa regler kan det till exempel vara olagligt att öppet publicera personuppgifter därför att publiceringsintresset inte överväger intresset av skydd för den personliga integriteten. I sådana fall behöver det inte ha uppkommit någon kränkning som medför skadeståndsansvar. När missbruksregeln i stället är tillämplig krävs det redan för att något ska vara olagligt att det skett en kränkning av den personliga integriteten, och den kränkningen lär så gott som alltid leda till skadestånd.

Det är bra att Högsta domstolen nu har slagit fast en schablon för skadeståndet. Det kommer att göra skaderegleringen enklare. Det kanske också i praktiken medför att flera kränkta kommer att begära skadestånd.

Var skadeståndsnivån ska sättas kan alltid diskuteras. 3 000 kr är i dagens läge inte mycket pengar för den enskilde och kan knappast sägas vara någon särskilt tydlig markering av vikten att den personliga integriteten inte kränks. Å andra sidan skulle ett systematiskt fel i de datasystem som Domstolsverket driver och som medfört att alla tvistemålsdomar som meddelats de senaste åren komma att bli öppet tillgängliga på internet kunna bli riktigt dyrt för staten med ett skadestånd om 3 000 kr per person.

Det kan tilläggas att ett så kallat utgivningsbevis som gör privata företags internetpublicering immun mot skadestånd enligt personuppgiftslagen kostar 2 000 kr för tio år hos Myndigheten för radio och tv. Ett sådant utgivningsbevis hade hemsidan Lexbase där det enligt uppgift publicerades uppgifter om brottmålsdomar som meddelats de senaste fem åren i hela Sverige och vissa andra domar.

Sören Öman

Vice ordförande Arbetsdomstolen, föreståndare för Stockholm Centre for Commercial Law vid Stockholms universitet.